

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту міжнародних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина

 Ірина ІВАЩУК

« 31 » 08 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи

 Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 31 » 08 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор навчально-наукового
інституту новітніх освітніх технологій

 Святослав ПИТЕЛЬ

« 31 » 08 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Європейська регіональна політика»

Ступінь вищої освіти – магістр

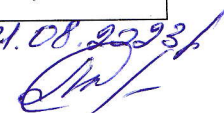
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма – «Міжнародна економіка»

Кафедра міжнародної економіки

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен, (сем.)
Денна	I	1	30	15	5	4	96	150	I, екзамен
Заочна	I	1,2	8	4	-	-	138	150	II, екзамен

31.08.2023

Тернопіль – 2023

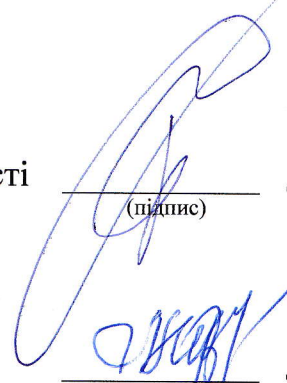
Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 23.06.2023 р.).

Робоча програма складена д.е.н., професором, професором кафедри міжнародної економіки Ігорем ЛШЦИНСЬКИМ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародної економіки (протокол № 1 від «28» 08 2023 р.).

Завідувач кафедри д.е.н., професор Ірина ЗВАРИЧ
(підпис)

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Економіка», протокол № 1 від 30.08.2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності д.е.н., проф. Віктор КОЗІЮК
(підпис)

Гарант ОП д.е.н., проф. Марія ЛИЗУН
(підпис)

СК12. Здатність аналізувати процеси формування та реалізації регіональної політики країн-членів ЄС з метою розуміння потенційних евроінтеграційних процесів і наслідків для України.

СК13. Здатність визначати перспективи та перешкоди в застосуванні європейської моделі регіональної політики, обирати оптимальні економічні механізми стимулювання депресивних регіонів та обґрунтовувати управлінські рішення щодо реалізації реформ в сфері децентралізації та самоврядування.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Засвоєння знань за програмою вступного фахового випробування по спеціальності (додаткового вступного фахового випробування по спеціальності). методологія наукових досліджень, ділові комунікації англійською мовою, моделі та технології прийняття управлінських рішень, стратегічний аналіз галузі, міжнародні стратегії корпоративного фінансування.

2.5. Результати навчання.

ПРН16. Вміти визначати основні напрямки регіональної політики України на основі досвіду країн ЄС, заснованої на конкуренції і кооперації.

ПРН17. Вміти вирішувати стратегічні завдання регіонального розвитку, що необхідні фахівцям з міжнародної економіки.

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «Європейська регіональна політика»

Змістовний модуль 1. Просторові закономірності регіонального розвитку Європи

Тема 1. Діалектична єдність глобалізації та локалізації – аспект країн ЄС

Вступ до регіональної науки: регіон, регіоналізм, регіоналізація. Поняття глокалізації. "Думайте глобально, дійте локально" – аспект країн ЄС. Альтернативні візії взаємодії глобального та локального.

Література: 1-24

Тема 2. Розміщення продуктивних сил в ЄС

Сутність агломерації. Теорії промислового розташування. Аналіз продуктивної діяльності в регіонах ЄС. Доцентрові і відцентрові гравітаційні сили для регіонів ЄС. Просторові монополії, дуополії, олігополії Європи.

Література: 1-24

Тема 3. Бенчмаркінг територіальних реформ в ЄС

Територіальні перетворення в ЄС. Основні особливості державних стратегій територіальних реформ в ЄС. Порівняльний аналіз кращих практик територіальних реформ у країнах ЄС.

Література: 1-24

Тема 4. Стратегічний менеджмент територіальних одиниць

Суть стратегічного управління. Основи стратегічного планування. Аналітична схема стратегічного планування в територіальних одиницях. Специфіка застосування підходу стратегічного управління в державному секторі ЄС.

Література: 1-24

Змістовний модуль 2. Принципи імплементації регіональної політики в ЄС

Тема 5. Децентралізація та самоврядування як основа ефективних реформ публічного сектору – досвід ЄС та можливість його застосування в Україні

Визначення та ідея самоврядування. Диференціація органів місцевого самоврядування в Європі. Самоврядування як шлях до лібералізації та реальної демократизації політичного життя. Сучасні виклики територіальному розвитку в Європі на основі самоврядування.

Література: 1-24

Тема 6. Місцевий підхід до регіональної політики ЄС

Роль міст та регіонів у сучасній економіці. Від місцевого та регіонального до територіального розвитку - генезис місцевого підходу. Адміністративні та функціональні територіальні одиниці як виклик для місцевих і регіональних політиків.

Література: 1-24

Тема 7. Бізнес- кластери: історія успіху в країнах ЄС і перший досвід впровадження в Україні

Визначення, мотиви та класифікація кластерів. Ефективні кластери в ЄС. Ініціативи щодо створення кластерів в Україні. Перший український успішний кластер «Поділля Перший».

Література: 1-24

Тема 8. Моделі стимулювання депресивних регіонів у ЄС

Конвергенція та дивергенція регіонів ЄС. Депресивні регіони у ЄС (провали ринку праці та капіталу, невдачі координації). Інструменти подолання депресії (інфраструктура макрорівня, освіта та тренінги, поліпшення бізнес-клімату, фірмові субсидії).

Література: 1-24

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ
дисципліни «Європейська регіональна політика»
денна форма навчання

	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Просторові закономірності регіонального розвитку Європи					
Тема 1. Діалектична єдність глобалізації та локалізації – аспект країн ЄС	2	1	12		Опитування, тест
Тема 2. Розміщення продуктивних сил в ЄС	4	2	12	1	Опитування, тест
Тема 3. Бенчмаркінг територіальних реформ в ЄС	4	2	12	1	Опитування, тест
Тема 4. Стратегічний менеджмент територіальних одиниць	4	2	12		Модуль №1
Змістовий модуль 2. Принципи імплементації регіональної політики в ЄС					
Тема 5. Децентралізація та самоврядування як основа ефективних реформ публічного сектору – досвід ЄС та можливість його застосування в Україні	4	2	12	1	Опитування, тест
Тема 6. Місцевий підхід до регіональної політики ЄС	4	2	12	1	Опитування, тест
Тема 7. Бізнес-кластери: історія успіху в країнах ЄС і перший досвід впровадження в Україні	4	2	12		Опитування, тест
Тема 8. Моделі стимулювання депресивних регіонів у ЄС	4	2	12	1	Опитування, тест
Тренінг			4		
Разом	30	15	100	5	Екзамен

заочна форма навчання

	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Просторові закономірності регіонального розвитку Європи				
Тема 1. Діалектична єдність глобалізації та локалізації – аспект країн ЄС	1	1	17	
Тема 2. Розміщення продуктивних сил в ЄС	1		17	
Тема 3. Бенчмаркінг територіальних реформ в	1		17	

ЄС				
Тема 4. Стратегічний менеджмент територіальних одиниць	1	1	17	Опитування
Змістовий модуль 2. Стратегії локального розвитку країн В4				
Тема 5. Децентралізація та самоврядування як основа ефективних реформ публічного сектору – досвід ЄС та можливість його застосування в Україні	1		17	Опитування
Тема 6. Місцевий підхід до регіональної політики ЄС	1		17	
Тема 7. Бізнес- кластери: історія успіху в країнах ЄС і перший досвід впровадження в Україні	1	1	17	Опитування
Тема 8. Моделі стимулювання депресивних регіонів у ЄС	1	1	19	
Разом	8	4	138	Екзамен

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.

Практичне заняття 1. Діалектична єдність глобалізації та локалізації – аспект країн ЄС

Мета: усвідомити концептуальні засади локального та регіонального розвитку в Європі.

1. Трагування категорій: регіон, регіоналізм, регіоналізація.
2. Поняття глокалізації.
3. «Думайте глобально, дійте локально» – кейси країн ЄС.
4. Альтернативні візії взаємодії глобального та локального.

Література: 1-24

Практичне заняття 2. Розміщення продуктивних сил в ЄС

Мета: проаналізувати виробничу активність в просторових координатах ЄС.

1. Сутність агломерації.
2. Теорії промислового розташування.
3. Аналіз продуктивної діяльності в регіонах ЄС.
4. Доцентрові і відцентрові гравітаційні сили для регіонів ЄС.
5. Просторові монополії, дуополії, олігополії Європи.

Література: 1-24

Практичне заняття 3. Бенчмаркінг територіальних реформ в ЄС

Мета: порівняти досвід імплементації політики регіонального розвитку у різних державах ЄС.

1. Територіальні перетворення в ЄС.
2. Основні особливості державних стратегій територіальних реформ в ЄС.
3. Порівняльний аналіз кращих практик територіальних реформ у країнах ЄС.

Література: 1-24

Практичне заняття 4. Стратегічний менеджмент територіальних одиниць

Мета: вивчити доцільність стратегічного менеджменту територій та специфіку аналізу соціально-економічного стану регіону.

1. Суть стратегічного управління.
2. Основи стратегічного планування.
3. Аналітична схема стратегічного планування.
4. SWOT аналіз.
5. А-В-С аналіз.
6. PESTLE аналіз.
7. Специфіка застосування підходу стратегічного управління в державному секторі ЄС.

Література: 1-24

Практичне заняття 5. Децентралізація та самоврядування як основа ефективних реформ публічного сектору – досвід ЄС та можливість його застосування в Україні

Мета: вивчити досвід впровадження принципів децентралізації в Європі.

1. Визначення та основна ідея самоврядування.
2. Диференціація органів місцевого самоврядування в Європі.
3. Сучасні виклики територіальному розвитку в Європі на основі самоврядування.

Література: 1-24

Практичне заняття 6. Місцевий підхід до регіональної політики ЄС

Мета: продемонструвати важливість місцевого підходу (place-based approach) до розвитку регіонів.

1. Роль міст та регіонів у сучасній економіці.
2. Від локального та регіонального до територіального розвитку – генезис місцевого підходу.
3. Адміністративні та функціональні територіальні одиниці як виклик для місцевих і регіональних політиків.

Література: 1-24

Практичне заняття 7. Бізнес- кластери: історія успіху в країнах ЄС і перший досвід впровадження в Україні

Мета: вивчити європейський та вітчизняний досвід кластерної ініціатив та кластерної політики.

1. Визначення, мотиви та класифікація кластерів.
2. Ефективні кластери в ЄС.
3. Ініціативи щодо створення кластерів в Україні.
4. Перший український успішний кластер «Поділля Перший».

Література: 1-24

Практичне заняття 8. Моделі стимулювання депресивних регіонів у ЄС

Мета: вивчити практики інтенсифікації розвитку внутрішніх та прикордонних периферійних територій ЄС.

1. Конвергенція та дивергенція регіонів ЄС.
2. Депресивні регіони у ЄС (провали ринку праці та капіталу, невдачі координації).
3. Інструменти подолання депресії (інфраструктура макrorівня, освіта та тренінги, поліпшення бізнес-клімату, фірмові субсидії).

Література: 1-24

6. КОМПЛЕКСНЕ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ.

Завдання КПІЗ полягає у дослідженні соціально-економічного розвитку окремого регіону за наступною структурою:

1. Наведіть коротку (1-2 сторінки) історію становлення Вашої рідної області;

2. Використовуючи дані Статистичного збірника «Регіони України» (а де можливо – альтернативні новіші джерела), сформууйте таблицю основних соціально-економічних характеристик Вашої рідної області;

3. Розгляньте структуру зайнятості за видами економічної діяльності у Вашому регіоні;

4. Охарактеризуйте рівень безробіття (у абсолютних та відносних вимірах) у Вашому регіоні відповідно до різних статистичних джерел та методологій розрахунку. Порівняйте з іншими регіонами України

5. Проаналізуйте середньомісячну номінальну заробітну плату штатних працівників Вашого регіону за видами економічної діяльності та порівняйте з загальнонаціональними показниками (відповідно до табл. 5.1.3 Статистичного збірника «Регіони України»).

6. Проаналізувавши таблиці 16.12-16.23; 16.30-16.37 та 17.4-17.20 Статистичного збірника «Регіони України», виокреміть сектори із найвищим рівнем спеціалізації для вашого регіону.

7. Проаналізуйте географічну та товарну структуру зовнішньої торгівлі Вашого регіону; ПІІ в регіоні.

8. Порівняйте конкурентні переваги Вашої області із сусідніми областями. Визначте тип ключових конкурентних переваг для кожного регіону.

9. Опишіть розвиток кластерів у Вашому регіоні. Дайте більш детальну характеристику окремим із них.

10. Охарактеризуйте поширення «зелених» територій, природоохоронних зон у Вашому регіоні. Дайте оцінку розвитку відновлюваних джерел енергії.

8. ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.

1. Вступ до регіональної науки: регіон, регіоналізм, регіоналізація. Поняття глокалізації.

2. Поняття глокалізації.

3. "Думайте глобально, дійте локально" – аспект країни ЄС.

4. Альтернативні візії взаємодії глобального та локального.

5. Суть стратегічного управління.

6. Основи стратегічного планування.

7. Аналітична схема стратегічного планування.

8. Генезис та сутність стратегічного планування в територіальних одиницях.

9. Специфіка застосування підходу стратегічного управління в державному секторі з особливим акцентом на територіальні одиниці.

10. Територіальні перетворення в ЄС.

11. Основні особливості державних стратегій територіальних реформ в ЄС.

12. Порівняльний аналіз кращих практик територіальних реформ у країнах ЄС.

13. Визначення та ідея самоврядування.

14. Диференціація органів місцевого самоврядування в Європі.

15. Самоврядування як шлях до лібералізації та реальної демократизації політичного життя.

16. Сучасні виклики територіальному розвитку в Європі на основі самоврядування.

17. Сутність та цілей сталого розвитку Європи.

18. Територіальна програма Європейського Союзу.

19. Інструменти та практика розвитку регіонів та міст ЄС (інтелектуальне зростання, стале зростання).

20. Роль міст та регіонів у сучасній економіці.

21. Від місцевого та регіонального до територіального розвитку – генезис місцевого підходу.

22. Адміністративні та функціональні територіальні одиниці як виклик для місцевих і регіональних політиків.

23. Сутність агломерації.
24. Теорії промислового розташування.
25. Аналіз виробничої активності в центрах ЄС.
26. Доцентрові та відцентрові гравітаційні сили для регіонів ЄС.
27. Визначення, мотивів та класифікації кластерів.
28. Ефективні кластери в ЄС.
29. Ініціативи щодо створення кластерів в Україні.
30. Перший український успішний кластер "Поділля Перший".
31. Конвергенція та дивергенція регіонів ЄС.
32. Депресивні регіони у ЄС (провали ринку праці та капіталу, невдачі координації).
33. Досвід впровадження NUTS в ЄС для України.

8. ТРЕНІНГ ДО ДИСЦИПЛІНИ

Трєнінг (англ. training) — це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

Схема тренінгу

Практика стратегічного аналізу соціально-економічного розвитку регіону ЄС відповідно до наступної схеми:

1. SWOT аналіз.
2. А-В-С аналіз.
3. PESTLE аналіз.
4. Бенчмаркінг практик територіального розвитку.
5. Імітація проведення соціологічного опитування з проблематики регіонального розвитку.
6. Формування Профілю громади відповідно до проведеного аналізу.
7. Розробка 5-річної Стратегії регіонального розвитку регіону.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

В процесі вивчення дисципліни «Європейська регіональна політика» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен.

10. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Європейська регіональна політика» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Методологія оцінювання

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПІЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
1. Усне опитування під час заняття (4 теми по 10 балів = 40 балів) 2. Письмова робота = 60 балів	1. Усне опитування під час заняття (4 теми по 10 балів = 40 балів) 2. Письмова робота = 60 балів	1. Написання та захист КПІЗ = 80 балів. 2. Розв'язування ситуаційних завдань під час тренінгу = 20 балів	1. Тестові завдання (25 тестів по 2 бали за тест) – макс. 50 балів 2. Завдання. 1 – макс. 25 балів 3. Завдання. 2 – макс. 25 балів	100

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор Epson EB-505 (1 шт.), рік виготовлення 2018, рік ведення в експлуатацію 2019. Ремонт не потребує. Екран проєкційний BRYAN 2:1,5 (1 шт.)	1-8
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно ліцензії Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students. Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox). Спеціалізоване картографічне програмне забезпечення Tableau Desktop.	1-8

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Charron, N., Lapuente, V., & RODRÍGUEZ-POSE, A. N. D. R. É. S. (2023). Uncooperative society, uncooperative politics or both? Trust, polarization, populism and COVID-19 deaths across European regions. *European Journal of Political Research*, 62(3), 781-805.
2. Coe N. N., Yeung H. (2019). Global production networks: mapping recent conceptual developments. *Journal of Economic Geography*, Volume 19, Issue 4, July 2019, Pages 775–801, <https://doi.org/10.1093/jeg/lbz018>
3. Concepts and strategies for spatial development in Germany. URL: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/veroeffentlichungen/themen/heimat-integration/raumordnung/leitbilder-und-handlungsstrategien-raumordnungen.pdf?__blob=publicationFile&v=5
4. Delivering on the Europe 2020 Strategy. Handbook for local and regional authorities. URL: https://www.cor.europa.eu/en/documentation/brochures/Documents/delivering-on-the-europe/delivering-on-the-europe_English.pdf&usg=AOvVaw1KY7XLrttv-i_x3BfJkwJ
5. Di Caro, P., & Fratesi, U. (2022). One policy, different effects: Estimating the region-specific impacts of EU cohesion policy. *Journal of Regional Science*, 62(1), 307-330.
6. Economic specialisation in EU regions. 06.02.2020. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20200406>
7. Europe 2020 Strategy [Text]. (n.d.). Retrieved from European Commission
8. Gereffi G. (2019) *Global Value Chains and Development: Redefining the Contours of 21st Century Capitalism*. New Delhi: Cambridge University Press
9. Medeiros E. *Territorial Cohesion: the Urban Dimension*. 2019.
10. Mewes, L., & Broekel, T. (2022). Technological complexity and economic growth of regions. *Research Policy*, 51(8), 104156.

11. Pintar, N., & Scherngell, T. (2022). The complex nature of regional knowledge production: Evidence on European regions. *Research Policy*, 51(8), 104170.
12. Rostetska, S., Naumkina, S. Paradigms of European integration processes in the EU, Visegrad group, and Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. No 5(3), 184-192.
13. Russo, M., Caloffi, A., Colovic, A., Pavone, P., Romeo, S., & Rossi, F. (2022). Mapping regional strengths in a key enabling technology: The distribution of Internet of Things competences across European regions. *Papers in Regional Science*, 101(4), 875-900.
14. Territorial Agenda of the European Union 2020. (2011). URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/communications/2011/territorial-agenda-of-the-european-union-2020
15. Teixeira, J. E., & Tavares-Lehmann, A. T. C. (2022). Industry 4.0 in the European union: Policies and national strategies. *Technological Forecasting and Social Change*, 180, 121664.
16. The Urban Agenda for the EU. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/themes/urban-development/agenda/
17. URBACT III operational programme. European regional development fund 2014–2020. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/czechia/2014tc16rfir003
18. Бугас, Н. В. (2022). Державна регіональна політика управління під час війни та у період післявоєнного відновлення України. In *Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку*.
19. Гаврилець, О. Б. (2022). Філософсько-правові підходи удосконалення регіональної політики держави. *Економіка та держава*, (1), 135-139.
20. Європейська регіональна політика: підручник / за ред. Крисоватого А. та Ліщинського І. – Тернопіль: ВПЦ "Економічна думка ЗУНУ", 2020. 236 с.
21. Лизун М. В. Тенденції розвитку регіональної економічної інтеграції: методологічний аспект. *Journal of European Economy*. 2020. Том 19. № 1 (72). С.85-101.
22. Осадчук, Н. В. (2022). Реалізація державної регіональної політики щодо активізації сталого розвитку регіонів в умовах децентралізації. *Економічні горизонти*, (4 (22)), 124-135.
23. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року”.
24. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (проект). URL: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf